

GAZETA TRANSILVANIEI.

Gazet'a eae de 2 ori: Mercuria si Sambet'a, F6i'a, candu concedu ajut6riale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe 1/4 3 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe unu anu s6u 2 1/3 galbiu mon. sunat6ria.

Anulu XXXVI.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Tacs'a timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 39

Braslovu 31/19 Maiu

1873.

Pest'a 24 Maiu 1873.

Congresulu scolasticu gr.-catol.

„Gazeta“ in nr. seu 34 ne fece cunoscutu, ca prin cerculariulu metropolitulu romanescu dela Blasiu s'a scrisu inca cu data din **18 Martiu** unu congressu archidiecesanu in tre-bile scolari archidiecesane gr. cat.!

„Gazet'a“ nu e multiumita cu octoarea acestui congressu, isolatu de congressulu besericescu, d6r' cu privire la urgenti'a espressa in cerculariu, recun6sce, ca si ac6st'a octoarea „cade bine“ — adauge inse, ca acelu congressu numai atunci va fi salutariu, candu va staru in cointielegere cu metropoli'a dela Sibiu a staru pre base paritetica confessionale-nationale unu modus vivendi pentru sc6lele romane confessionali etc., va se dica, d6ca congressulu va staru la cointielegere cu fratii nostri gr.-resariteni, c6 aceste d6ue confessiuni, unde suntu mestecate se -si infintieze sc6la confessionale cu spesele ambeloru confessiuni, 6r' sc6l'a se se tiena de acea confessiune a careia va fi majoritatea — a numerulu familieloru, ori a suflete-loru, ori a contribuiriloru la infintiarea sc6lei, ori dupa alta cheia, observata egalul pentru un'a si alt'a confessiune. Asi6 intielegu eu sfatulu „Gazet'ei“ *) nu sciu nimeritu-amu ori ba!

F6rte bine! cine cun6sce seraci'a poporulu nostru, fara deosebire de confessiune, cine cun6sce cu cata greutate se p6te infintia si sustien6 chiaru si in comunele nemestecate una sc6la poporale bine intocmita; cine scie ce numeru mare de comune mestecate se afla in cele d6ue archidiecese romane; acel'a nu va potea se conteste adeverulu celoru dise de Gazeta, va trebui se recun6sca, ca sengur'a cale de scapare este asociarea unitiloru cu nemtii spre scopulu mai susu aretatu; sengur'a mantuire de magiarisarea sc6leloru poporali in o multime de comune romane!

D6r' crede 6re „Gazet'a“, ca o astufeliu de cointielegere intre cele d6ue confessiuni romane e possibile? Eu asi6 credu, ca „Gazet'a“ cu multu mai bine cun6sce atatu pre unii, catu si pre alii — dela cari depinde astadi — (dicu astadi, ca d6ra va d6 Dumnedieu se fia si altu feliu) — efep-tuirea desiderulu de mai susu, decatu se nu fia convinsa, ca intre impregiarile de facia asi6 ceva nici incerc6 — nu se p6te, — necum se se p6ta realis6.

Voiu se me incercu a demonstr6 cele ce amu disu: Majoritatea mireniloru neuniti — in catu ii cunosc eu — ar' fi de accordu cu „Gazet'a“, inse scimu ca nu ast'a decide in astufeliu de cestiuni, ci congressulu besericescu. Credu ca chiaru in congressu majoritatea mireniloru — inca intarita si cu cativa clericali mai luminati — sentiescu aseminea, si ar' fi gat'a a d6 man'a cu unitii spre a mantu sc6lele romane de influinti'a unei limba straina, — d6r' pucini, f6rte pucini din ei ar' av6 curagiulu de a d6 peptu si a primi lupt'a, candu cei cu cruce la grumadi i-ar' detun6 cu invetiaturile loru cele gr. resarit. (a moralei celei n6ue): ca de uniti se fugi, c6 de „uciga-lu crucea“ si ca mai bine se te unesci cu calvinulu, paganulu si tagadusiulu, decatu cu uniatii!! cu atatu mai pucinu ar' pot6 se se puna in lucrare unu astufeliu de conclusu, chiaru d6ca s'ar' aduce de catra congressu, pana candu esecutarea ataroru concluse depinde dela

voiea capiloru besericei gr. res. respective a besericaniloru!

Ei! apoi ce se dicu de uniti, intre uniti nu credu se fia neci unu mir6nu, care se nu fia gat'a a d6 man'a cu neunitii spre ajungerea scopulu mai susu indigitatu. Intre preoti inca suntu multi cari nu ar' videa neci unu periclu pentru uniune din o astufeliu de asociatiune, cei mai multi -si iubescu mai multu nationalitatea decatu legatur'a confessionale cu limbi streine, — prin urmare nu me indoiescu, ca intr'unu congressu romanescu gr. cat. sfatulu datu de „Gazeta“ ar' fi inbratiasiatu cu caldura si entusiasmu — d6ca in acelu congressu ar' fi iertatu a aduce pre tapetu o astufeliu de cestiune, — d6r' cine ne garant6za, ca chiaru candu s'ar' aduce unu astufeliu de conclusu, acela s'ar' si esecut6? Unde e statutulu pentru unu atare congressu scol.? unde e sanctiunea legei cu unu astufeliu de conclusu e oblegata poterea esecutiva alu efep-tu? etc. — Ori d6ra besericanii nostri suntu mai buni nationalisti, decatu gr. resaritenii? — S'area cea umilita a besericei unite in care se afla astadi facia cu cea rom. catolica ne ar6ta contrariulu. D6ca iubirea si aderirea la natiunea s'a nu se p6te redic6 pentru respectele legaturiloru confessionali cu limbi straine — apoi acea iubire si aderire nu e sincera!

Spre demonstrarea cum ca unu conclusu adusu de congressulu scolasticu din Blasiu, octroatu si neorganisatu prin unu statutu obligatoriu, ar' reman6 conclusu puru si simplu, si nu s'ar' pune in lucrare, fia-mi ertatu a me provoc6 la actele sinodulu archidiecesanu din 1869.

In acelu sinodu — puru clericalu — in siedinti'a V din 22 Octobre la punctu 64 s'a adusu cu unanimitate urmatoriulu conclusu:

„In casu candu convocarea congressulu provincialu ar' intimpin6 greutate neinvine s6u din caus'a aceea nu s'ar' pot6 efep-tu destulu de curundu, par. metropolitu amesuratu puncteloru sinodali dela 1868 se conv6ce si numai din sinulu archidiecesei de Alb'a-Iulia-Fagarasiu estu feliu de adunare compusa din cleru si poporu.“ Si ce val6re a avutu acelu conclusu? — Acea ca metropolitulu numai decatu a dechiaratu pre cum ca „facultatea pentru atare adunare se da dela locurile mai inalte.“

Si 6re pre ce lege positiva (civile ori besericesca) s'a radimatu acelu enunciamentu? Eu din parte-mi nu cunosc o atare lege prohibitiva — neci ca a potutu se se baseze acelu enunciamentu pre ver' o lege, nu, ci pre relatiunea servulu s6u sclavulu cotra stapanu, la care s'au dedatu romanii, si in specia besericanii nostri; c6 adeca se nu intreprinda nemica fora invoirea si concessiunea stapanitoriloru, nemic'a ce ar' pot6 displac6 d-niloru nostri!!

Ne luamu voie a pune modest'a intrebare: Candu si dela cine s'a cerutu concessiunea de a conchiam6 congressulu scolasticu? 6re nu er6 mai consultu, mai bine si mai salutariu a se conchiam6 congressulu besericescu? ori p6te adi mane ne vomu tredi cu conchiamarea unui congressu fundatiunalu! Nu e bine asi6! trebue se ne reculegemu —

Se-mi fia ertatu acuma a face nescari refesiuni la modulu si calea pre care s'a conchiamatu congressulu in cestiune.

Cerculariulu metropolitanu prin care s'a con-

chiamatu congressulu scol. e datatu din **18 Martie!** Nu amu aflatu se se fi datu publicitatii mai curundu decatu a esitu in „Gazeta“, in nr. 34 resp. 35 si 36, din 14 resp. 17 si 21 l. c., asi6 d6r' dupa d6ue luni, si numai cu d6ue septemani in-nainte de diu'a congressulu!

Este adeveratu, ca unii dintre dd. protopopi, resp. comissari pentru actulu alegeriloru, s'au adresatu inca in lun'a lui Aprile catra unele pers6ne din statulu mir6nu insirate in punctulu 15 a cerculariulu, cu intrebarea, ca voiescu s6u b6 a primi mandatu de representante (mir6nu) in cutare cercu electorale, fara de a li inpartasi inse vre-unu programu, fara de a li comunic6 obiectele ce se voru pertract6, si fara de a li face cunoscutu ca din cati membri va fi compusu acelu congressu; ce sfera de activitate va av6 etc. etc., cu unu cuventu nu le-au inpartasitu nemica, afara de numirea „congressu scolasticu.“

Alti comissari 6r' nu au aflatu cu cale a pune intrebare de mai susu, ci au intr-prinsu alegerile fara scirea alesiloru, apoi le-au notificatu acestor'a alegerea indeplinita totu-deodata cu intrebarea, ca voiescu a primi ori b6 mandatulu, 6rasi fara neci o inpartasire mai deaprop6 despre agendele congressulu!

D6ca romanii uniti ar' fi mai tienutu congrese scolastice, d6ca astufeliu de congrese ar' fi usitate baremu la alte confessiuni, atunci d6ra (din numai d6ra) ar' fi fostu de escusatu c6 celoru alegundi s6u alesi nu li s'a facutu inpartasiri mai de aprop6 despre agendele congressulu, — asia inse fiendu (dupa scirea mea) acest'a celu d'antaiu congressu scol. gr. catolicu, ar' fi fostu de neapertatu necesitatu c6 se li se spuna alegundiloru s6u alesiloru, ca ce voru av6 de a face in acelu congressu, c6 se p6ta medit6 despre lucru si se se p6ta pregati dupa cumu cerea insemnatarea unni atare congressu. — Se nu se mire d6ra respectivii provocatori, d6r' neci congressulu adunandu, d6ca va videa lipsindu din midiuoculu seu pre multi barbati mireni inzestrati cu calitatile insirate in mai susu citatulu § 15 alu cerculariulu archiepiscopescu!!

Lasu ca multi voru fi avutu si alte cause cuvi6se pentru cari si altufeliu nu ar' fi potutu partecip6 la acelu congressu.

Din § 15 alu cerculariulu s'ar' parea ca congressulu va fi compusu din 2 parti mireni si numai 1 parte preoti. La mai deaprop6 cumpanire a modulu compunerei congressulu (ptu 16) aflamu inse ca preotii voru trebui se precumpan6sca in acelu congressu. —

S'au facutu adeca din 40 protopopiate 12 cercuri electorale, voru fi d6ra mireni alesi 24 i6ra preoti alesi 12. Afara de acesti preoti voru mai fi protopopii si administratorii protopopesci cei nealesi cu toti, prin urmare din 28 protopopiate 28 protopopi ori administratori protopopesci. Dupa acea 10 canonici, 2 reprezentanti ai corpulu profes. de la gimnasiu, 1 alu seminariulu archidiecesanu si 1 superioru a manastirei basilitoru, (cumu au fostu si la sinodulu din 1869) asia d6ra cu totulu preoti **55** prin urmare cu **31** mai multi c6 mireni. —

Unde e acuma ver'unu prospectu ca mireni, desbracati si ne condusi de interese puru confessionali, ci patrungi de necesitatea imperativa de a solv6 sc6lele romane, (bine se fiu intielesu, scolele romane) de influinti'a si amesteculu lim-

*) Fora catu de pucina indoie6la. Red.

bei lor streine, — voru potea aduce la valóre uniculu mediulocu de mantuintia?!

Dér' se lasamu ca cei 28 de protopopi si administratori nealesi voru avé numai votu consultativu, nu decisivu, totusi remane o majoritate pretiésca de 3! lasu ca mireni inca nu sciu ca ce votu voru avea, séu ca respectali-se-va votulu lor mai multu, cá conclusulu unanimu de la sinodulu din 1869 pentru congressu besericescu!?

Se trecemu acumu la alta intrebare.

Romanii uniti din Ungari'a si Transilvani'a au o provincia metropolitana, au unu metropolitu cu 3 episcopi sufraganei, cu trei diecese in cari aseminea se voru fi aflandu comune, cari nu au scóle intrunite dupa cumu pretinde legea citata in cerculariulu archidiecesanu, ba dóra n'au de locu scóla, — prin urmare si in acele diecese ar' fi de a se pune in lucrare o aseminea consultare, cá cea din archidiecesa! Pentru ce nu s'a intielesu cei patru capi besericesci romani uniti, cá se lucre pre o mana? óre lucrarea lor solidare nu ar' fi avutu mai multu efectu?

Legea ungrésca pentru infientiarea scóloru poporali in tóte comunele e data din 1868, de 5 ani —; ce au facutu de atunci santii parinti in a caroru mana au fostu scólele poporali, pentru redicarea scóloru confesionali, respective pentru solvarea scóloru poporali de influinti'a limbiloru streine? numai acumu se trezescu dumnialoru a ne trage si pre noi mireni la svatu, candu arde muculu la degetu? si si acumu neavisati de tempuriu, cá se scimu ce agende ne ascépta, acolo? etc.

Ori ce omu nepreocupatu va potea pricepe, ca dieu intre astufeliu de impregiurari anevoie se voru fi vedutu indemnati mireni a primi mandate de reprezentanti la unu congressu despre a carui forma si materia nu erau informati, ci numai dupa alegere — prin foile publice — s'au potutu informá!

Dupa cumu amu intielesu au refusatú pana acumu primirea mandatelu, oferite din diverse cercuri, baronii Popp si Ursu, si Dr. Ratiu — póte si altii, si negresitu nu din lips'a patriotismului, nu din indiferentismu catra interesele publice si in specie a promovarei culturai poporului, nu de siguru, pentru ca ei au datu dovede destule cali diace la anima inaintarea intereselu nationali, — ci din caus'a multelu inconvenienti si desconsiderari ce le esperiaza din partea jurisdictiuniloru besericesci.

Aci credu ca va fi loculu a aminti ceva si despre fundatiunea Siolutiana!

Siesse ani voru fi acusi de candu a muritu metropolitulu Siolutiu. Scimu, ca repausatulu au lasatu fundatiuni frumóse, scimu si acea ca in fundatiunile sele a dispusu (A § 1), cá tóta averea fundatiunale (imobile si capitale) se se administrese totu-deauna si strinsu dupa vointi'a lui [semper et exacte secundum voluntatem meam] prin successorii sei metropoliti una cu capitulu metropolitu, „adhibitis semper in consilium etiam e Laicis, viris nationis nostre Romanae in dignitate vel officiis eminentioribus etc. constitutis“ si totu dispune, cá ratiunile in totu anulu se le substérna guvernului, si se „le faca cunoscutu si clerului“ (Clerum desuper certiore reddere).

De siesse ani se administra lesamentulu metropolitulu Siolutiu exclusivu numai prin archiepiscopulu si capitulu, neci odata nu s'au chiamatu la consiliu si mireni, dupa cum dispunu fundatiunalele — cum potu justificá d-nii capitulari una nerespectare a vointiei testatorelui atatu de evidente?

Ni s'a disu, ca nefiendu inca lesamentulu Siolutianu pertractatu si partea fundatiunale nefiendu inca data in proprietatea (eingewortet) fundatiunei, nu s'a potutu tené consiliulu prescisu in literile fundatiunali!

Acésta escusare nu are inse neci unu temeiu. Cea mai mare parte a lesamentulu fundatiunale se afla in catu sciu eu in manile séu sub dispusetiunea capitulu, acesta a incursu si pana acumu si incurge continuo in administrarea averiloru fundatiunali, — s'au datu din ele si se mai

dau stipendii etc. tóte aceste se tienu de administrarea si tóte aceste s'au facutu si se facu fara scirea si concursulu mireniloru! Déca presanti'a S'a metropolitulu si venerabilulu capitulu credu ca suutu in direptulu lor a purcede asiá, si se se lase inca si in pertractari si negociatiuni cu impetitorii averei fundatiunali, — apoi barem atata se faca, se incunoscintieze clerulu in totu anulu — despre starea fundatiunale, dupa cum a dispusu fundatorele!

Ne rugamu si ceremu desluciri detaiate dela venerabilulu capitulu metropolitu, cá se ne scimu intocmi pasii ulteriori!

Brasiovu 30/18 Maiu 1873.

Domnulu, Ferdinandu Mészáros, consiliaru r. supremu directoru si directoru gimn. din Nouaplanta, tramisu de ministrulu reg. ung. de instructiune publica cu misiunea de a cerceta la faci'a loculu cu deameruntulu starea interna a gimnasialoru catholice din Transilvani'a, cu scopu de a se informa de aprópe despre necesitatile lor, ce ceru vindecare, sosindu si aici in 27 Maiu a si inceputu a face una cercetare petrudietória de 4 dile in tóte clasele hospitandu, intrebandu si tragundusi notitie despre tóta starea interna a gimnasiului r. cath. din Brasiovu cu o petrudietate rara si manier'a cea mai umana de barbatu luminatu, de frunte, demnu de tóta increderea ministeriului.

Primire avú d. comissariu, catu se potú mai onorifica cá petudineni, si in Brasiovu. Dumineca va plecá cu drumulu de feru la Elisabetopole si deacolo la vro joi catra Blasiu, Sibiu, Alba. Gimnasiale catolice se potu bucurá de resultatulu finale alu acestei visitatiuni. —

Dela Fagarasiu.

„Se suferimu cá ceilalti se fia fericiti
Si se murimu cá ceilalti se nu fia triditi.“
Bolintineanu.

Dupa siedinti'a estraordinaria dela 6 Maiu a consiliului municipale fagarasianu, descrisa in nr. 33 alu „Gazetei,“ capitanulu supremu districtuale reportandu reservatu ministrului de interne, ca 3 ampoiati municipali au escelatu la luarea concluseru municipale din 8 si 9 Aprile, cere pedepsirea lor.

In urm'a ordinului ministrului de interne din 15 Maiu a. c. nr. 17842, capitanulu supremu cu decretulu din 25 Maiu a. c. nr. 60 si suspinde dela officiu si beneficiu pre presiedintele scaunului orfanale Ioane Grama, pre assessorele acestui scaunu Ilariu Duvlea si pre vice-notariulu primariu Teofilu Francu, introducundu contra lor cercetarea disciplinaria.

Motivele suspinderi specificate in decretu suntu:

„ca au contribuitu impreuna cu membrulu consiliului municipale Arone Densusianu, cá resultatulu amintitei adunari se fia negativu, insistandu cu elu impreuna pre lunga propuneri vetermatórie de legile constitutionale esistente, dovedindu o portare renitenta, uitandusi de detorintiele legali cá ampoiatu.“

In catu suntu basate aceste motive si mentionatulu reportu se va dovedí in decursulu cercetarei, de óre-ce tóta insistarea lor dupa cum sau mentionatu in nr. 33 alu „Gazetei“ au statu in aceea; ca au pretinsu, cá ómeni cu conscientia, se se puna la votu propunerile obvenite in decursulu debateriloru, ér' nu care voiea presiedentele si fiscalulu ale obrude cu forti'a, de care nece amintire nu a fostu inainte de incheierea debateriloru. —

E acést'a contra legeri? Apoi déca e, atunci dieu numai scii deosebí faptele legali de cele ilegali.

Séu dór' a fostu legala propunerea vice-capitanului cá: presiedentele se propuna si fiscalulu se decida?

Mai audit'a cenev'a o astu-feliu de procedura? . . .

Fia cum va fi, atat'a e constatatu, ca asta-di aplicarea legiloru corespunde proverbului romanescu: „legea-i dupa cum o facu domni.“

Dér' se supunemu, ca ar' fi basate motivele, atunci se nasce intrebarea: Ce se intielege sub ampoiati? nisce individi lipsiti de convingeri? ori ce?

Ampoiati municipali, cá alesi, fiendu indiestrati cu votu in adunari generale, de sene urméza, ca au se -si dè voturile lor cu conscintiositate dupa convingere in deplin'a libertate, ér' nu dupa cum li se dictéza, ceea ce nu ar' insemná altu-cev'a decatú: vai si amaru de cei ce iau alesu!

Ei bine, pre bas'a legii municipale consiliului nu e interdisu a se ocupá de cestiuni politice, deci venindu astu-feliu de propuneri pe tapetu, atunci óre ampoiatulu n'are dreptu se votedie dupa propri'a si intim'a s'a convingere politica?

Déca functionarii suntu si membrii ai consiliului municipale, care cá corpu politicu deliberédia si decide in deplin'a libertate, de sine se intielege, ca acést'a libertate o au pe deplinu si functionarii, cu atatu mai vertosu, cu catu dupa legea municipale unui functionariu ei sta in voi'a s'a libera a esecutá unu ordinu, séu a refusa esecutarea, reportandu consiliului municipale, cá se dispuna.

Nu ve discouragiati dér' d-loru ampoiati, ca-ce caus'a suspinderi d-vóstre e o cauza onorifica, e o cauza drépta!

Transilvani'a in dilele patimelu 1873.

(Urmare.)

III. Am studiatu Dle Redactore, incatu mi-au concesu ocupatiunile private, — referintiele de posesiune intre fostii iobagi si fostii domni de pamentu din Transilvani'a si m'amu convinsu pre de plinu, cumca de si despoiarea tieranului de avere e vechia si sistematica, déra cu atat'a nerusinare, la lumin'a dilei, nu s'a esecutatu neci in tempurile cele mai barbare, precumu s'a intemplatú acést'a de la 1848 in cóce.

Se vorbésca faptele. Patent'a urbariale din 1854, in § 81 contine: „in cause urbariali restitutiunea nu are locu“ si adauge: „gresielele comise cu ocaziunea segregarei se potu indreptá intr'unu anu de dile.“

Cá restitutiunea in cause de segregare se nu aiba locu, are intielesu si ratiune de ajunsu; un'a ca gresielele comise totu se potu indreptá; alt'a ca interese mari economice de statu pretindu, ca regularea posesiuniloru deja dusa in deplinire se nu se póta schimbá. Dér' ca restitutiunea, séu ino-irea procesului se fia oprita in cause urbariali singuratiche intentate pentru natur'a cutarui locu, nu numai ca nu are neci una ratiune pentru sine, ci din contra una dispusetiune cá acést'a este in celu mai mare gradu nedreapta si neumana.

Precumu sciti, in anulu 1858, s'au infintiatu tribunalele in Transilvani'a.

Influinti'a boieriloru asupr'a acestoru tribunale erá mare iéra consecintiele ei pentru poporu fórté funeste!

Scurtu, dupa infintiarea acestoru tribunale, intriga se tiestú, dispusetiunea § lui 81 se estinse preste tóte causele urbariali.

Se exploatamu, disera boierii unii catra alti, acésta dispusetiune in favórea nóstra, ca-ci cine nu cunósce folósele, cari potu proveni pentru noi, déca sentinti'a facuta in favórea nóstra pre calea restitutiunei nu mai póte fi esaminata de altu judecatoriu si cu deosebire de vre unu mogicu din poporu.

Candu boierii fortiau intielesulu legeri in acésta directiune, vaietele si plansorile poporului nu mai incetau. Poporulu diceá: legea trebuie se fia drépta, umana si rationale; nu este iertatu a rapi pentru totudeun'a dreptulu cui-va, din cauza, ca unu judecatoriu séu altulu a adusu sentintia in contra legeri, séu ca litigantele din vin'a altui-a si-a perdutu caus'a, séu ca apertoriulu l'a defendatu reu séu ca posta nu i-a dusu apelatiunea la loculu destiuatu si alte sute de cause erau acele, cu care poporulu se aperá in contra urmariloru draconice ce proveneau din neconcederea restitutiunei. — Boieriloru de tóte acestea nu li pasara nimicu; — restitutiunii nu se dede locu neci in cause singuratiche prin urmare campulu jafului fú deschisu. Se nu credeti Dle Red. ca esagerediú, — faptele cari voiescu a vi le comunicá, potu justificá asertiunea mea, cumca prin neconcederea restitutiunei s'a deschisu campulu jafului.

In comun'a Sz. Szt. A. secuiulu M. I. pórtá procesu cu fostulu seu domnu pamentescu contele

P. pentru cate-va locuri colonicali, pre cari stapanulu seu voiá a-le luá de la elu cá locuri alodiali. Domnulu pamentescu in decursulu procesulu -si vinde bunulu, se intielege cu procesulu secuului cu totu.

Procesulu secuului instruitu se inrotulédia spre aducerea sentintiei. Tribunalulu decide procesulu in defavórea secuului. Sentinti'a neespedata, prin urmare netrecuta in potere de dreptu se arunca cu tóte actete in archivu. Contrariulu din judecat'a neespedata si descrie un'a copia — si pre bas'a acestei-a cere de la judetiulu singulariu respectivu, care in cause de esposesionare nu este competente, esposesionarea secuului.

Judele singulariu inainte de decidera cauzei chiama pre secuulu la una pertraptare si dictédia la protocolu una minciuna, cá si cumu secuulu ar' fi recunoscutu, cumca sentinti'a a trecut in potere de dreptu si cumca pre bas'a acelei sentintie trecute in potere de dreptu ar' fi fostu din partea judelui procesuale admonitu a esi din mosia.

Pre bas'a protocolului implutu cu mintiuni si pre bas'a sentintiei netrecute in potere de dreptu judele incompetent decide esposesionarea secuului. Pentru esecutarea decisiunei -si tramite cancelistulu, care si duse in deplinire cu tóta acurateti'a fapt'a cea mai barbara. Tipetele copiiloru, plansulu femeiei bolnave, care suferiá inca de dorerile nascerii intemperate cu vreo 8 zile mai nainte, sangele ce curgea dintrins'a, n'au fostu in stare a imoiá inim'a barbatului esecutore

Dupa esecutarea faptei se impusa secuului, cá in restempu de atátea zile se platésca spesele esecutiunei. Secuulu nu ascépta terminulu, ci platesce spesele mai curendu. Cu ocaziunea platirei acestoru spese umanulu judecatoriu i iea decisiunea de esposesionare din mana si o alatura la acte. Secuulu acumu si mai desperatu, fara documinte, prin care se póta probá neumanitatea comisa cu dinsulu, alérga in susu, alérga in josu, se plange la unulu se vaeta la altulu dér' nime nu-lu crede, lu-tienu de nebunu, ca-ci nu potú presupune cumca unu judecatoriu ar' fi capace de a comite una asemenea barbaria si ilegalitate.

In urma avocatulu secuului face intrebare la tribunalulu competente déca acestu-a a decretatu esposesionarea clientului seu, séu nu. Tribunalulu raspunde, cumca nu are nici o cunoscintia despre esposesionarea din cestiune.

Dupa ce s'a aflatu sentinti'a la tribunalulu competente neespedata, dupa ce acestu-a n'a decretatu esposesionarea; aperiatoriu secuului cugeta cumu ca esposesionarea nu s'a potutu intempra decatu in modu „hotiescu“ cu poterea din partea cui-va si facú aretare criminale in contra cancelistului, acestu-a se escusa cu mandatulu judelui singulariu. Se face dér' alta aretare criminale in contra acestui-a pentru abususulu in oficiu.

Se asculta avocatulu, secuulu si judele singulariu. Resultatulu fú, ca umanulu judecatoriu se absolve de catra instanti'a prima si tabl'a respinge recursulu secuului indreptatu in contra absolverei judelui. Acumu caus'a intra in altu stadiu, de óre-ce in contra avocatulu se intenta procesu criminalu pentru calumniarea judelui. Sistem'a de despoiare merge mana in mana cu cea teroristica. Déca dvocatulu a cutediatu a aperiá vre-o viktima caduuta in urm'a intrigeloru boieresci, trebuie terorisatu, trebuie trasu in cercetare, trebuie vesatu cu anii, pentru-ca alta-data se nu scóta la lumina faptele barbare comise in contra unui mociu din poporu!!

S'a potutu esposesioná intr'o comuna unu secuulu si crim'a a remasu nepedepsita, iéra secuulu lipsitu de ori ce remediulu legale de a-si mai cautá dreptulu rapitu: — pentru ce se nu se póta aruncá pre strada o comuna intréga?!

Nu me incercu a vi descrie, Dle Redactore, casulu tofaleniloru, pentru ca dvóstra lu-cunósceti mai bine decatu mina, — ati defendatu acésta cauza santa cutoti colegii dv. de la pres'a romana dincóce si din colo de Carpati cu celu mai stralucitu resultatu, dér' vi promitu a vi comunicá in scurtu tempu resultatulu cererei loru catra M. S. marele nostru principe.

Se trecemu acumu la altu casu.

Locuitorii comunei Cuesdu, cu locurile loru estirpate in munte, chiaru asiá o patira cá si tofalenii.

Boierii proprietari urdira procese in contra fostiloru iobagi, vreo 42, la numeru, pentru alodialitatea locuriloru estirpate si luarea loru indereptu. S'au ascultat in aceste procese la 80, martori prin a caroru fasiuni s'a doveditu pre deplinu, cumca locurile estirpate suntu de natura colonicale si debe

se remana in proprietatea netiermurita a posesoriloru din 1848 cu tóte acestea in a 2-a instantia perdura cuedenii, se apelédia la tribunalulu supremu transilvanu, care atunci se afla in Pest'a. Acumu se vedeti, cumu cadu Horvath, celu mai dreptu dintre ministrii unguri, in curs'a boieriloru nostri.

Precumu ceilalti, asiá si ministru Horváth pré pucinu cunosceá referintiele nóstre din Transilvani'a, dér' cu atatu mai multu credientu da minciuniloru boieresci. Precumu Aporu in tempulu juristiului pre cali vulpine facú a i-se decide caus'a la curi'a din Pest'a si nu la tribunalulu supremu ardelenescu cá singuru competente, asiá si fostii domni pamentesci ai cuedeniloru rogara pre ministru Horváth cá acestu-a se dispuna a nu li-se decide caus'a la tribunalulu supremu ardelenescu, ci se se tiena in suspenso pana la organizarea curiei.

(Va urmá.)

Itali'a. „Gazetta di Torino“ diariu quotidianu si liberale, redactatu cu multu tactu si cu multu talentu, publica din candu in candu corespondentie din Bucuresci sub titlu de „Lettere Rumanee.“

Noi estragemu din o corespondentie de aceste, cu dat'a 14 Maiu a. c. si publicata in nr. seu 138 dela 20 Maiu a. c., urmatóriele:

Din di in di me convingu mai multu, catu e de mare increderea ce o au aici in venitorulu Itali'e, si in missiunea ei de initiativa si civilizatiune.

Pre la noi in sfer'a politica nemicu importante. Ministru justitiei ebreofilulu Iepureanu si-a datu demissiunea, inse colegii lui remanu, si nu sciu candu se va poté liberá tiér'a de acestu guvernulu adevveratu „ostro-goticu.“

Din sfer'a economica mai importante este banc'a de creditu fondiariu, ce de curundu s'a votatu de catra corpurile legiuitórie, si unu podu de feru preste Dunare intre Giurgiu si Rusciucu.

Corespondentele vostru din Vien'a d-lu S. Castrone-Marchesi intr'o serie de corespondentie se face aparatoriulu guvernulu austriacu, alu partitulu constitutionale, alu lui Andrassy si alu lelei electorale, si se arunca cu furia asupr'a corespondentulu vienesu alu „Gazetei de Italia.“ D-lui afirma ca locuesce de 20 de ani in Austri'a si cunóscé tóte referintiele ei interne. Subscrisulu cá nascutu in Austri'a, si avendu familia acolo, urmarescu cu atentiune si cu viu interesu tóte fazele politice cate s'au succesu in Austro-Ungari'a, mai vertosu de candu ea si-a luatú acestu nume de botezu, si s'a convinsu cumca Austro-Ungari'a constitutionale de adi, e Austri'a absolutismulu de eri, si ca laudatulu ei liberalismu e despotismu constitutionale, prin urmare totu ce póte fi, in viati'a constitutionale, mai falsu.

Temái'a pre care d. S. C. M. o gratifica guvernulu austriacu e nedemna de unu italianu. Me dóre candu andu laude esagerate din gur'a unui omu, care n'ar' trebui se uite cumca Itali'a s'a reconstituitu in virtutea dreptulu de nationalitate, care e legitimitatea popóraloru, pre candu cancelariulu Andrassy si partitulu constitutionale austro-ungaru suntu negatiunea dogmei de nationalitate.

In Austro-Ungari'a astadi minoritatea oprime maiortatea, teutonii aliati cu maghiarii apasa pre romani, pre slavi si pre italieni.

Romanii (3½ mil.), slavii (16½ mil.), italianii (600,000) suntu opriti de catra germani (in circa 9 milliúne) si de catra maghiarii (in circa 5 milliúne), avendu si ei dreptulu naturale de a traí cu viati'a loru propria.

Catu e de liberale si constitutionale guvernulu vienesu o sciu acést'a pré bine: boemii, galitianii si bucovinenii; catu e de liberale si parintescu guvernulu ungurescu érasu o sciu pré bine, — romanii.

In Transilvani'a, tiér'a ce -si avú pan'aci autonomi'a ei, din 2½ milliúne locuitori, 1½ mil-suntu romani, si acestu poporu, descendinte alu glorioselor legiuni ale optimulu imperatore Traianu, este tractatu in tiér'a sa de catra maghiarii din Pest'a, nu mai pucinu cá unu „sclavu.“ Persecutatu sub tóte formele, de abiá i se permite a vorbí limb'a romana in familia, si acum se incérca cu forti'a ai introduce limb'a unгурésca cá limb'a invetiamentulu in scóle.

Una limba ne intielésa de poporu, cá limba de invetiamentu!! E libertate acést'a? Ce diferentia intre ciariulu Rusiei, care gonesce limb'a polona, si intre guvernulu din Pest'a, care delatura dela romani limb'a romana?

Ajunge d-loru. Dati cu totii diosu masc'a. Séu fiti liberali in realitate, séu aveti incaí, déca ea ve inspaimenta, aveti curagiulu despotismulu.

Cato.

Redactorele „Gazettei de Torino“ publica in acel'asi nr. alu fóiei sale, una epistola din care aseminea estragemu ce este mai importante, si pre catu ne permite angustimea colóneloru:

Turinu 10 Maiu 1873. Stimata D-le Redactore! Ve scriu cum pociu, adeca cum sciu italianesce, pentru a esprime simtiemintele mele si ale fratiloru mei romani. Noi détórimu recunoscintia corespondentulu vostru din Bucuresci, pentru zelulu si impartialitatea cu care sustiene interesele nóstre si pretinde drepturile nóstre. Pre d-vóstra ve vom onorá pururea cá pre sustienatoriulu si manifestatoriulu publicu alu drepturiloru nóstre.

D-vóstra sciti, ca romanii -si au manifestatu la tóta ocaziunea mult'a loru iubire pentru Itali'a, si déca d-vóstra ve radicati vocea, caus'a este ca intielegeti resonulu misicariloru nóstre, cunósceti legalitatea, importantia sociale a natiunei nóstre, pentru ca, in fine, sciti ce va se dica suferinti'a, ce va se dica a fi sclavulu altui'a.

Fiti securi, ca romanii cu catu urescu mai multu pre apasatorii loru, cu atatu iubescu mai multu pre protectorii loru.

Eu nu pociu esprime de ajunsu pentru mene si pentru fratii mei, nobilele simtieminte, ce nutrimu pentru aceia, ce ne intindu o mana fratiésca.

Noi suntem constrinsi o d-le, a schimbá frémétulu cu plansulu, vediedune incovaiati sub jugulu teutonicu-maghiaru. In ultimii ani ai constitutionalismulu germano-maghiaru suferintiele nóstre devenira teribili. Dér' „ap'a trece, pietrele remanu“. Non semper sunt saturnalia.“ Vasulu pré implutu se vérsa. D-vóstra si tuturoru italianiloru, cari ne sustienu, ve esprimemu recunoscintia si salutare din partea surorii din oriente.

S. B. Demetrescu.

Mai nou. Mac-Mahon in programu apromite ca va urm'a politic'a lui Thiers in externe, ér' in leintru va fi conservativu din respoteri si va purifica administratiunea, 20 prefecti i a distituitu, pe 9 i a transferatu.

Hatieganii au alesu dep. maghiaru; maiortatea remase pasiva, dér' minoritatea totu alese. Era mai bine se fia realesu toti pe deputatulu seu. —

*) Acestu proverbium este reprodustu in Gazet'a italiana romanesce.

„ALBINA“

Institutu de creditu si economii in Sibiu.

Se amintesce domniloru actionari ai institutulu nostru, ca in sensulu publicatiunei si provocarei particulare dto 1 Iuniu 1872 nr. 337 terminulu responderii ratei a VII pentru completarea a 70 fiorini de actiune a fostu **1-e Maiu 1873** —, ér' ratele restante se respundu la terminele urmatóre:

Rat'a VIII cu 10 fl. de actiu. pana in 1 Augustu 1873.
„ IX „ 10 „ „ „ „ 1 Noemv. 1873.
„ X „ 10 „ „ „ „ 1 Februar. 1874.
Sibiu 20 Maiu 1873.

1—3

Directiunea institutulu.

Schwarze & Bartha

piati'a Nr. 16,
prestéza cu cunoscutai soliditate

tóta specia de vestiminte de cavaleri

si oferéza o. p. una cantitate mare pe fiesu de cele mai nóue materie de surtuce, pantaloni si gilette cu pretulu celu mai moderatu.

6 *

Deschiderea liniei Sighisiór'a—Brasiovu.

Lini'a partiala a calei ferate ostice unguresci

Sighisiór'a—Brasiovu

cu statiunile HASIFALEU, ARCHIT'A, BEI'A, CATI'A, HOMORODU, RACUSIULU inf., AUGUSTINU, APATIA, FELDIÓRA, BODU, BRASIOVU se va predá comercíului generale

la 1-ma Iuniu 1873.

Statiunile BEIA si RACUSIULU inf. suntu menite pentru serviciulu de persóne- bagagia- si grande vitesse (Eilgut), statiunea BODU numai pentru serviciulu de persóne si bagagia; tóte celelalte statiuni atatu pentru transportulu de persóne-bagagia- si Eilgut, catu si pentru celu de marfa (Frachtgut, petite vitesse).

MERSULU TRENURILORU

cu transportu de persóne pe lini'a MURESIU-OSIORHEIU—TEIUSIU—BRASIOVU, COPSI'A MICA—SIBIIU si TEIUSIU—ALB'A-IULI'A:

A. Lini'a **Muresiu-Osiorheiu—Teiusiu—Brasiovu.**

Dela Muresiu-Osiorheiu la Teiusiu—Brasiovu.				Dela Brasiovu la Teiusiu—Muresiu-Osiorheiu.			
Statiuni	Miluri	Trenulu acce- leratu mixtu Nr. 3		Statiuni	Miluri	Trenulu acce- leratu mixtu Nr. 4	
		sosescé	pléca			sosescé	pléca
		óra m.	óra m.			óra m.	óra m.
Muresiu-Osiorheiu		sér'a	9 35	Brasiovu		d. am.	3 25
Nirasteu	1.08	9 51	9 56	Bodu	1.75	3 53	3 55
Cipeu-Jernutu	2.15	10 29	10 36	Feldióra	1.13	4 14	4 24
Bogat'a (se opresce)	1.71	11 10	11 12	Apatia	2.09	4 58	5 6
Ludosiu	0.37	11 19	11 29	Augustinu	1.64	5 32	5 40
Chetia (se opresce)	1.32	11 49	11 51			sér'a	sér'a
Cociardu	1.20	12 9	12 14	Racusiulu inferioru	1.41	6 3	6 5
Vintiu de susu	0.84	12 27	12 37	Homorodu	1.84	6 35	6 43
Aiudu	1.83	1 9	1 21	Catia	1.13	7 1	7 6
Teiusiu	1.72	1 46	2 16	Beia	1.32	7 27	7 29
Cisteiu (se opresce)	1.13	2 32	2 34	Archita	1.15	7 48	7 53
Craciunelu	0.99	2 48	2 50	Hasifalau	2.10	8 28	8 36
Blasiu	1.02	3 7	3 17	Sighisióra	1.31	8 57	9 22
Hususeu (se opresce)	1.20	3 34	3 36	Danesiu	1.34	9 49	9 51
Micasasa	1.10	3 51	3 56	Elisabetopole	1.44	10 13	10 21
Copsi'a mica	1.35	4 20	4 45	Mediasiu	2.37	10 54	11 12
Mediasiu	1.37	5 8	5 28	Copsia mica	1.37	11 35	12 —
		dimin.	dimin.	Micasasa	1.35	12 24	12 29
Elisabetopole	2.38	6 1	6 9	Hususeu (se opresce)	1.10	12 44	12 46
Danesiu	1.44	6 31	6 33	Blasiu	1.20	1 3	1 13
Seghisióra	1.34	7 —	7 15	Craciunelu	1.02	1 30	1 32
Hasifaleu	1.31	7 36	7 46	Cisteiu (se opresce)	0.99	1 46	1 48
Archita	2.16	8 21	8 26	Teiusiu	1.13	2 4	2 39
Beia	1.15	8 45	8 47	Aiudu	1.72	3 4	3 24
Catia	1.32	9 8	9 13	Vintiu de susu	1.83	3 54	4 9
Homorodu	1.13	9 31	9 43	Cociardu	0.84	4 22	4 27
Racusiulu inferioru	1.84	10 13	10 15	Chetia (se opresce)	1.20	4 45	4 47
Augustinu	1.41	10 38	10 48	Ludosiu	1.32	5 7	5 16
Apatia	1.64	11 14	11 20	Bogata (se opresce)	0.37	5 23	5 25
Feldióra	2.09	11 54	12 7	Cipeu-Jernutu	1.71	5 59	6 4
Bodu	1.18	12 26	12 28	Nirasteu	2.15	6 37	6 42
Brasiovu	1.75	12 56	d. am.	Muresiu-Osiorheiu	1.08	6 58	dimin.

B. Arip'a **Copsi'a mica—Sibiiu.**

Dela Copsi'a mica la Sibiiu.				Dela Sibiiu la Copsi'a mica.			
Statiuni	Miluri	Trenulu acce- leratu mixtu Nr. 9		Statiuni	Miluri	Trenulu acce- leratu mixtu Nr. 10	
		sosescé	pléca			sosescé	pléca
		óra m.	óra m.			óra m.	óra m.
Copsi'a mica		dimin.	4 50	Sibiiu		sér'a	9 35
Seica mare	1.47	5 12	5 14	Ocn'a	1.34	9 58	10 —
Lomnesiu	1.71	5 43	5 47	Lomnesiu	1.37	10 24	10 29
Ocn'a	1.37	6 11	6 18	Seica mare	1.71	10 58	11 —
Sibiiu	1.34	6 36	dimin.	Copsi'a mica	1.47	11 22	nóptea

Se léga in Copsi'a mica cu trenulu nr. 3

Se léga in Copsi'a mica cu trenulu nr. 4

C. Arip'a **Teiusiu—Alb'a Iuli'a.**

Dela Teiusiu la Alb'a-Iuli'a.				Dela Alb'a-Iuli'a la Teiusiu.			
Statiuni	Miluri	Trenulu acce- leratu mixtu Nr. 7		Statiuni	Miluri	Trenulu acce- leratu mixtu Nr. 8	
		sosescé	pléca			sosescé	pléca
		óra m.	óra m.			óra m.	óra m.
Teiusiu		dimin.	2 50	Alb'a-Iuli'a		nóptea	1 5
Alb'a-Iuli'a	2.54	3 29	dimin.	Teiusiu	2.54	1 44	nóptea

Se léga in Teiusiu cu trenulu nr. 3 si 4

Se léga in Teiusiu cu trenulu nr. 3 si 4.

Trenurile de mai susu se alatura in Alb'a Iuli'a de trenurile de persóne nr. 2 si 1 ale calei ferate I transilvane catra si dela Budapest'a. In trenurile mentionate mai susu se voru primí calatori de clas'a I, II, III si IV.

Budapest'a, in Iuniu 1873.

Directiunea generala.